

Kannanotto Valtioneuvoston selvitykseen Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehikseen 2021-

Taustaa

Valtioneuvoston kanslia on toimittanut muistionsa 4.5.2017 ”Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehikseen 2021 –” (VNEUS2017-00276) eduskunnalle E-kirjeenä. E-kirjeessä käsitellään tulevaan EU-rahoituskehikseen liittyviä kysymyksiä, jotka vaikuttavat Suomen asemaan ja joihin – kuten kirjeessä todetaan - Suomen tulee vaikuttaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

E-kirjettä ei valmisteluvaiheessa viety koheesiopolitiikan asioita valmistelemaan EU4-jaostoon, vaikka siinä tehdään huomattavan pitkälle vietyjä, hallitusohjelmaa ja EU-vaikuttamisstrategiaa tarkentavia linjauksia Suomen koheesiotavoitteisiin. Huomion arvioista E-kirjeessä on myös liiallinen painottuminen valtiontaloudellisiin laskelmiin Suomen nettomaksuosuudesta. Näkökulma on lähtökohtaisesti rajoittanut eri politiikan lohkojen tavoitteista lähtevät tarkastelut ja tavoitteenasettelut.

VNK:n EU-sihteeristön E-kirjeen linjaus koheesiorahoitukseen ei ole hyväksyttävä

E-kirjeen uudet koheesiolinjaukset liittyvät EU:n budjetin kokonaisvolyymien alentamiseen Brexitin seurauksena, koheesiopolitiikan osuuden pienentämiseen EU-budjetin sisällä sekä varautumiseen kokonaan uusiin kustannuseriin EU-budjetissa. Linjaukset johtaisivat toteutuessaan huomattaviin budjettileikkauksiin EU:ssa, ja leikkaukset kohdistuisivat erityisesti koheesiopolitiikan rahoitukseen.

Suomen maakunnat ovat ottaneet yhteisesti kantaa koheesiorahoituksen tarpeellisuuteen 4.5.2016. Kannanotossa on korostettu koheesiopolitiikan olevan EU:n keskeinen taloudellisen kasvun instrumentti, ja linjaus koheesiovarojen supistamisesta olisi ristiriidassa hallitusohjelman EU-tavoitteiden ja hallituksen kasvutavoitteiden kanssa.

Kainuun liitto on huolissaan E-kirjeessä esitetystä vaatimattomasta tavoitetasosta Suomen EU-rahoituksen - ja erityisesti koheesiopolitiikan rahoituksen saannon suhteen. VNK:n valmistelun lähtökohta on, että Suomen nettomaksuasema ei saa heikentyä. Mielestämme nettomaksuasemaa voidaan parantaa Suomen saantoa kasvattamalla, ei vain EU-budjettia leikkaamalla. Suomen tulee asettaa neuvottelutavoitteensa siten, että Suomessa maakuntien rakennerrahoitussaan to ei ainakaan alene nykyisestä. Koheesiopolitiikan sisällä tähän suuntaan voidaan edetä suuntaamalla rahoitusta nykyisiltä koheesiomailta enemmän kehittyneiden maiden sisäisten kehityserojen tasoittamiseen.

Koheesiorahoitus erityisen merkittävä Itä- ja Pohjois-Suomessa

Hallitusohjelman mukaan Suomen syrjäinen sijainti ja harva asutus on otettava huomioon koheesiopolitiikassa. Suomen koheesiopolitiikan kuluva kauden rahoituksesta lähes 70 % kohdentuu Itä- ja Pohjois-Suomeen. EU-rahoituskehiksen leikkauksien kohdentaminen kansallisesti koheesiopolitiikkaan johtaisi suoraan rakennerrahastovarojen merkittäviin leikkauksiin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Hallituksen EU-vaikuttamisstrategiassa 2017 todetaan, että EU:n koheesiopolitiikan uudistamiseen vaikutetaan vuosina 2017–2019 tavoitteena, että Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen erityisasema ja muut Suomen erityispiirteet kuten Itämeri, arktisuus ja Venäjän raja-alue huomioidaan uudistuksessa. Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttujen alueiden erityistuki on kuluvalle kaudella vain 300 milj. €, kun Suomen kokonaissaanto on n. 1,5 mrd. €. E-kirjeessä tehty linjaus on siten ristiriidassa hallitusohjelman ja EU-vaikuttamisstrategian kanssa.

Yksityiskohtia VNK:n EU-sihteeristön E-kirjeen linjauksista

Muistiossa esitettyjen johtopäätösten keskeisenä pohjana ovat laskelmat Suomen vuosittaisista saannoista EU-budjetista. Siinä osoitetaan numeroin ja tekstein, että Suomi on "aliskuoriutuja" erityisesti koheesiopolitiikan saannossa. Muistion johtopäätöksissä ei esitetä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi. Päinvastoin, Suomi aktiivisesti vähentäisi koheesiopolitiikan rahoitusta ja sen painoarvoa EU:n budjetissa s.5 linjauksella: *"Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee. Näin koheesiorahoituksen osuuden rahoituskehityksessä tulee alentua."* Lisäksi Suomi esittää muuttoliikkeen aiheuttamien kustannuksien kirjaamista koheesiopolitiikan sisälle, mikä tarkoittaa merkittävää uutta kustannuserää koheesiopolitiikalle. Kainuun liiton mielestä edellä mainittu linjaus vaarantaa Suomen tulevan rahoituskohtelun ja se tulee ehdottomasti poistaa.

Suomen saanto maatalousrahastosta on ollut Suomen maksuosuutta korkeampi. On huomattava, että Suomen hyvällä saannolla maatalousrahastosta ei voi perustella huonoa saantoa koheesiopolitiikasta, kun molemmissa on perusteet korkeammalle saannolle. E-kirjeessä esitettyjä maatalouspolitiikan tavoitteet ovat kannatettavia.

Suomen linjaus *"Rahoituskehityksen tulee jatkossakin tukea talouskasvua, työllisyyttä ja osaamista."* (s. 3) on kannatettava. Sen sijaan johtopäätös *"Tämän vuoksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen tulee asetua nykyistä korkeammalle tasolle."* ei kuitenkaan ole riittävä. Talouskasvuun ja työllisyyteen vaikutetaan nopeimmin ja vaikuttavimmin juuri koheesiopolitiikan keinoilla. Kainuun liiton mielestä Suomen tulee tavoitella selvästi nykyistä korkeampaa saantoa koheesiorahoituksesta.

Muistiossa esitetyt linjaukset koheesiopolitiikan uudistamisesta talouskasvua ja työllisyyttä tukevaan suuntaan, koheesiomaiden perinteisten infrahankkeiden vähentäminen, sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventäminen nettomaksajamaissa sekä omarahoitusosuuden kasvattaminen ovat hyviä tavoitteita. Kainuun liiton mielestä em. uudistukset tulee kirjata niin, että viesti on yksiselitteinen ja selkeä: rahoituksen saannon painopistettä tulee siirtää suurimmilta nettosaajilta nettomaksajamaiden suuntaan ja hallinnollista taakkaa tulee keventää asiansa hyvin hoitavissa jäsenmaissa. Kun Suomi tavoittelee EU-budjetin alentamista Brexitin seurauksena, tämä tulee kytkeä em. tavalla toteutettavaan EU:n budjettirakenteen uudistukseen sekä yksittäisille jäsenmaille myönnettyjen jäsenmaksualennusten purkamiseen.

Muistiossa todetaan Suomen syrjäinen sijainti, harva asutus ja pitkät etäisyydet, ja tavoitteeksi asetetaan Itä- ja Pohjois-Suomelle erittäin tärkeän pohjoisen harvan asutuksen tuen jatkaminen. Suomelle tämä tavoite on ollut keskeinen aina jäseneksi liittymisestä lähtien ja EU on viimeisimmissä säädöksissään myös tunnustanut tämän, kun harvaan asutun alueen erityistuki on kanavoitu oman erityisen budjettilinjan kautta. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat ovat tuoneet esille, että po. tavoitteen tueksi OECD:ltä on tilattu tutkimus Euroopan pohjoisten harvaan asuttujen alueiden kehityspotentiaalista ja -haasteista. Maaliskuussa julkistettu tutkimus korostaa mm. luonnonvarojen, luontoarvojen, arktisuuden, osaamisen, toimivien rakenteiden ja Venäjä-yhteistyön tarjoamaa kehityspotentiaalia. OECD toteaa koheesiopolitiikan keinojen, kuten älykkään erikoistumisen, sopivan juuri tämän kaltaisille alueille, joilla se myös tuottaa parhaiten tuloksia.

Sekä OECD tutkimuksessaan että EU-komissio linjauksissaan korostavat EU:n koheesiorahoituksen kytkemistä kansalliseen aluekehittämiseen, jotta rahoituksen vaikuttavuus parane. EU edellyttää jäsenmailta myös rakenteellisia muutoksia mm. hallinnon tehostamiseksi. Kainuun liitto esittää, että E-kirjelmään lisätään maininta maakuntauudistuksesta, joka mahdollistaa EU-rahoituksen vahvemman kytkennän maakunnan strategiaan sekä eri rahastojen ja kansallisten toimien integroidun toimeenpanon maakunnassa.

Suomi on ainoana jäsenmaana esittämässä EU:lle kantansa maahanmuuton lisäkustannusten kirjaamista koheesiopolitiikan sisälle. Kainuun liiton mielestä maahanmuuttoon (pakolaiset) liittyviä tavoitteita EU:n tulee edistää asettamalla ehdollisuuksia rakennerahastovarojen myöntämiseen jäsenmaille, jotka eivät riittävästi toteuta unionin yhteisiä linjauksia. Maahanmuuttokysymyksiä ja pakolaisongelman hoitoa ei pidä nostaa koheesiopolitiikan allokaatiokriteeriksi. Koheesiorahaa ei myöskään tulisi suunnata kuin ääritapauksissa äkillisiin tarpeisiin laittoman maahanmuuton hoitamiseen.

Timo Korhonen

maakuntahallituksen pj.

Pentti Malinen

maakuntajohtaja